

2670

సమీక్ష

భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 11

రామకృష్ణాంధ్రవరము 16-5-1988 (1-6-1988)

సంచికలు 14, 15

— ఈ సంచికలో —

1. చిలకమర్తిచారి ప్రహసనాలు	1
2. “కవితాకళానిధి” డా. కరుణాశ్రీకి సన్మానం	5
3. సింహావలోకనోత్పలమాల	6
4. శతావధాని శ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారి లేఖ-వార్ధకము	8
5. అభ్యుదయంలో శ్రీ కాట్రగడ్డ	10
6. బాపిరాజు సాహిత్యం : మనస్తత్వ విశ్లేషణ	12
7. వికగీతి (గీతమాల)	14

రాబోవు సంచికలో :- మృగ్యకటికంలో హాస్యం, “ఏ మనిషిని నేను” సమీక్ష, ఉద్యోగంలో శ్రీకృష్ణుడు, వీరభద్రాశతక సమీక్ష మొదలై నవి ఉంటాయి.

1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును.

చందా : సంవత్సరమునకు రూ. 12.00.

అర్ధసంవత్సరమునకు రూ. 6.50.

విషయము 60 పేజీ.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

సంపాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామకృష్ణ

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

చిలకమర్తివారి ప్రహసనాలు

- డాక్టర్ ఎల్. కె. మల్లేశ్వరరావు, ఎం.ఎ., పి.హెచ్.డి.,

పరిహాసప్రభావాలయిన సంభాషణలు అధికంగా కవి ప్రహసనం. భగవత్, తాపసు, కావ్యదులను గూర్చిన హాస్య సంభాషణలతో కూడినది, కుత్సికపురుషులతో కూడినది, వారి భావనూ ఆచారాలను యథాతథంగా ప్రదర్శించేది, విశిష్ట భావద్యోతకాలయిన కథాఖండాలు, నియతమైన గతి కల ఇతివృత్తం కలది, కుత్సికప్రహసనం అని అంటారు. ఇది ప్రహసనాల్లో మొదటి రకం. రెండవది సుశీర్షప్రహసనం. శిష్యా, చేటు, నపుంసక, విటు, ధూర్త, బంధితలతో కూర్చు బడినది సుశీర్షప్రహసనం. తాళవ్యవహార శిష్టమయిన కార్త, దంభతూ, ధూర్తల క్రితవాదాలు ప్రహసనంలో ఉండాలని నాట్యకాస్త్రం వివరిస్తోంది.

పాశ్చాత్యుల సిద్ధాంతం ప్రకారం ప్రహసనం అన్నది తిక్కన తిరగతికి చెందిన 'హామెడీ'గా పరిగణించబడ్డది.

Force may be defined as exaggerated comedy, its problem is unlikely and absurd, its action ludicrous and one

sided, its manner entirely laughable అని వార్డెన్ నిర్వచనం కాగా ఎల్లార్న్ వికోర్ ప్రహసనం అక్షరాలను ఇలా పేర్కొన్నాడు.

The main characteristics of force are the dependence in it of character and dialogue upon mere situation. This situation more over is of the most exaggerated and impossible kind depending upon the coarsest and mudest of improbable incongruities.

పై నిర్వచనాలకు అనుగుణించి ప్రాకృత క్రిమి విపక్వకులు చెప్పిన ప్రహసన అక్షరాలను తనివెధంగా ప్రదీకరించవచ్చు. ప్రహసనంలో గంభీరమైన ఇతివృత్త నిర్మాణం, పాత్రబోధనలంటి అక్షరాల కన్న అయాపాత్రల కావ్యత, చేష్టల వికారాలకు చూపే శుభ్రమైన శ్రద్ధా వ్యయం కలిగివుంటాయి. ఆ పాత్రలు కూడా ధూర్తపాత్రలు. లోకవ్యభావమయిన

ఆచారవ్యవహారాల ఇందులో ప్రతిబింబించబడతాయి అని ప్రాచ్యులభిప్రాయం. అయితే యథాతథంగా వుంటే ఆచార వ్యవహారాలన్న ఆతిశయోక్తల కే ప్రాధాన్యమని పాశ్చాత్యుల భిప్రాయం. మొత్తంమీద ధూర్తల వికారాలు, దంభమనస్వీకమయిన లోకవ్యవహారం ముఖ్యం అన్న విషయంలో రెండు సిద్ధాంతాలు ఏకీభవిస్తున్నాయి. ఈ అక్షరాలను ప్రహసన రచనకు గల అవకాశాన్ని సమన్వయించి చూస్తే సమకాలిక సంఘం లోని చెడును తెలికి చూపి, పరిహాసించడం ద్వారా ఆ చెడును మార్చి వ్యక్తులలో నశ్యమైన దుష్ట మార్గదర్శకం కాగలిగింది ప్రహసనం అని అనవచ్చు. ఈ దృష్టితో చూస్తే తెలుగుసాహిత్యంలో ప్రహసన రచనలో ప్రధానతయైన పీఠకలింగం, చిలకమర్తి, పానుగంటి వారల ప్రహసనాలు తమ స్వేచ్ఛాను సెరచేర్చుకోగలిగాయి అనడంలో అతిశయోక్తలేదు.

పై రచయితల ద్వేయం సంఘసంస్కృతి రనే, అయినప్పటికీ వారివారి రచన

విధానంలో ఎంతో వైవిధ్యం కనిపిస్తుంది. ఓరేళిలంక పంతులుగారు తమ గుంపు సుమ్మరణోద్యమానికి దోహదంగా సర్వసాహిత్య ప్రక్రియల్ని మునుజొన్న వారు. అందువల్ల ఆయన ఒక్కొక్క వ్యక్తు అతితీవ్రమైన, నిశితమయిన, వైయక్తిమయిన వ్యంగ్యధోరణి క్రవర్పించారు. ఆయన ప్రహసనాలు గుంపులోని అవినీతిని ఎంత కిర్కొకంగా విమర్శిస్తాయో వాటిని పాటించి ఆడరించే వ్యక్తులను కూడా అంత నిశితంగాను విమర్శిస్తాయి. పానుగంటివారి ప్రహసనరచనలలో సంఘవిమర్శకంటే, చెయ్యిని ఎత్తిచూపడంకంటే ఆయన అన్యాయాలపూర్వక వ్యవహార విమర్శ ఎక్కువగా కనిపిస్తుంది. ఆ విమర్శకూడా అనిశితమూ, వ్యంగ్య ప్రధానమూ అయి అవతలివారి గుండ్రలో పుట్టుటపోటులా వుంటుంది. కాని చింతమర్రివారి ప్రహసనరచనలో అటువంటి వ్యక్తికూడమగ ముచ్చతయినా కనిపించదు. అయిన చెక్కిరించలలో, వేరొకానొకాలో అవతలివాడిని కించపరుస్తామన్న అభిప్రాయం ఏమాత్రమూ ఉండదు. అది అన్ని తరంగా హాస్యప్రధానంగా ఒక ఆప్తమిత్రుడు అవతలి మిత్రుడి తప్పుల్ని సోలనచేసే వద్దతిలోనే వుంటాడు. పైగా చింతమర్రివారు వ్యక్తుల కన్న వారు ప్రాతినిధ్యం వహించే సంఘదురాచారాలకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యం చూపి వాటిని విమర్శిస్తారు. గుంపులలో అనాదం ఎక్కువగా ఉన్నతంభియూ, అవినీతి, వేళ్ళతోతర్కం, మిథ్యాగౌరవం, మోసంవంటి సారకాలిక సార్వజనిన గుమస్తానే ముఖ్యంగా స్వీకరించి మురియరారు. చింతమర్రివారు కాట్టిచింతమర్రివారి ప్రహసనాలు ఆ ప్రక్రియనిర్వచనానికి అతి ఎక్కువీతంగా ఉంటాయి.

చింతమర్రివారు రాసిన ప్రహసనాలను రెండు భాగాలుగా చేయవచ్చు.

అయిన రాసిన మొత్తం ఎన్నడెప్పుడూ ప్రహసనాలలో అద్వితీయంగా ప్రహసనాలుగా చేర్చినవగానవి కేవలం ఇరవై అయిదు మాత్రమే. ఇరవైవరకు గంభీరవాక్యములు. మిగిలినవి వ్యాసాన. వాస్తవానికి ఇవి ప్రహసనాలు అనిపించుకోవు. కేవలం ఇవి హాస్యప్రధానమైన వ్యాఖ్యలు మాత్రమే. ఉదాహరణకు సాధారణ సంవత్సర కంచాంగ శ్రవణము, వంటి వాటిని వ్యాఖ్యానాత్మకమయిన హాస్యప్రధానమయిన వ్యాసాలు అనవచ్చు. కేవలం హాస్యప్రధానమయిన వాటిని మినహాయితే, మిగిలిన ప్రహసనాలలో చింతమర్రివారు నిశితమయిన హాస్యాన్ని తీశేవించి, వ్యక్తులకు బాధ కలగజేసే అపహాస్యం చేయడం దృష్టిలో పెట్టుకున్నట్లు కనపడుతుంది. చాందినూచిద దాంభీకలమిద. అడంబరాలకు పోయేవారిమిద. మతం పేరుతో ఆస్తవ్యసంగా ప్రవర్తించేవారిమిద; అయిన నిశితమయిన విమర్శలు చేశారు.

చింతమర్రివారు రాసిన కేవలహాస్యత్మక ప్రహసనాలు స్వల్పమే అయితా కథాపండితానలోను, సాత్రం మనోభావాల వ్యక్తీకరణలోను వివిధ ప్రత్యేకతను సంతరించుకొన్నాయనటంలో సందేహం లేదు. ఇలాంటి శ్రద్ధ ప్రహసనాలు 'బధిరచతుర్ముఖ ప్రహసనం' ముఖ్యమైనది. అందులో కలుగుతూ చెవిటి వాళ్ళు ఒకళ్ళమోటులు ఒకరికి అర్థం కాకుండా చూట్టాడదాన్ని ఎంతో సేద్యంగా వంతులుగాను చూపారు చెవిటి శంకరప్ప అయిన భార్య చెవిటి సింగప్ప మొదల అలిగి తిరుగుతూ రానిచెట్టుడగ్గర కూర్చుంటే గంగమ్మ, నల్లపామి వస్తారు. ఈయనకూ ఒకరికి అర్థంకాని విషయాలు మరొకరు చూట్టాడువంటూ పోతుంటారు. ఇందులో ముఖ్యం. ప్రహసనం చివరలో

నారాయణరావు అనే బ్రాహ్మణుడు ప్రతీతిస్తాడు. 'దీరికిని అవుదూడ కాలు నేను విగ్గుట్టలేదని శంకరప్పకుంటాడు. కాలం విగ్గినా దూడ మంచిదని, దానిని అయినవ దానమిస్తానంటే తిడుకోలేమని నల్లపామి వాపోవడం చూచి నారాయణ రావు వారిద్దరికీ మంచిమాటలు చెప్పి కంటివేసి ఆ దూడను శిశువారిస్తాడు. "భూలో నారాయణుడని వచ్చిన సేతురానే వచ్చింది. నాకు వచ్చిన పేరు చచ్చివా బాబు. వాళ్ళుంటు. దీళ్ళుంటు. మడిచెట్టి వీరైతే కొట్టుకులాడు. పోగా, వీదోవిధంగా నాకుగడబ్బలు చేసుకోవడమే బ్రహ్మాత్మ" అని నారాయణ రావు స్వగతగా చెప్పినానే మాటలతోనే పాతర్వలొచ్చాన్ని చూపి ఆ మాటలతోనే పాత్రమీ అపహాస్యం చేశారు కంటులుగారు.

'గయ్యూరి గంగమ్మ ప్రహసనం'లో గయ్యూరి భార్యతో అమాయకమయిన భర్త పడే ప్లాలు. ఆ గయ్యూరి తన మోటులు చెల్లించుకోవడానికి చేసే అమానిత్యపు పనులు వర్ణించబడ్డాయి ఎన్నాళ్ళకో కనిపించిన స్నేహితుడి ఇంటికి తినుకొనికన్నే తన భర్తలేవండా చూచి ఆ స్నేహితునితో అరిచిని అమ్మవారికి బలి ఇవ్వడానికే ఇంటికి అత్యాయంగా ఆహ్వానించాడని ఆమె చెప్తుంది. ఆ మాటలు నమ్మి ఆ స్నేహితుడు తన దిగజేసేదా సారిపోతాడు కాని భర్తతో మాత్రం తాను పూజచేసుకునే బాత్రా అను అడిగాడని, ఎవ్వనంటే పోవవచ్చి తెలిసాయాడని కల్పించి చెప్తూ భర్త ఆ బాత్రాలను తినుకొని స్నేహితుడికి ఇవ్వడానికి పరుగెత్తుతాడు. తనను వంకరానికేతస్తున్నాడని భయపడి ఆస్నేహితుడు అరిచికి అందమందాపరుగెత్తుతాడు. గంగమ్మ గయ్యూరితనంకో రెండు ముఖాలు చూపారు చింతమర్రి. ఒకటి

స్నేహితుడికి భోజనం పెట్టడండా పంపడం. రెండోది తన భర్తదగ్గర ఆమాయి కత్వం ప్రదర్శించడం.

‘జనాభా నాటకము’ చింతమర్రి రావీశ ప్రహసనాలన్నిటిలోనూ పెద్దది. దేశంలో జనాభా లెక్కలు రాయడం ప్రారంభించిన తొలివార్యులలో ఇంటింటికి తిరిగి ఎన్నామరులేట్ల పడే పాట్లు ఇందులో వివరంగా వర్ణించబడ్డాయి. ఈ నాటకంలో వివిధ వర్తకులయి వారి వారి పెరి మతవిశ్వాసాలను కూడా మెత్తగా విమర్శిస్తారు చింతమర్రి. తిరుచ్చిసంబి అయ్యవార్లను గురించి రావీశప్రభు అయిన బ్రాహ్మణుడు అని రాస్తే అయ్య వార్లకు కోపంవచ్చి, పదిమందిని వీలది, ‘యోకారా సేతు బ్రాహ్మణులట’ అంటాడు. ‘శ్రీవైష్ణవుడు అని రాయాంటాడు.

‘శేర్ల రామకపోయిన మూడోవారే వీల్ల చనిపోయిందనీ’ శేర్ల రామకపోకడమే ఆమెచావును కారణమనీ ఎన్నామరులేటరున ఒక ముసలమ్మ తిడుతుంది. భోగము రంగపాని ఇంటిలో కనిపించిన తిరువతని గురించి రామకనే ఎన్నామరులేటరున తిడుతది బలిమోలటమూ, భంగ పడటమూ చూపటంలో రాత్రిపూట పానికొంపలో దూరే పెద్ద మనుషుల చేష్టలను దుయ్యబట్టారు పంతులుగారు.

రహీంఖాన్ అనే ఎన్నామరులేటరు బొట్టులేని వీల్లను చూచి, భర్తచేరు అడిగితే ‘ఆమె విధవ’ అని చెప్పి పక్కనకు వెళ్ళుతామమ్మ ఏడుస్తుంది. అక్కడే తిలారా ప్నానంలేనీ వస్తున్న ఒకాదిడ మొగం మీద బొట్టు తీకపోవడం చూచి ‘ఈమె కూడా విధవ’ అని అడుగుతాడు రహీంఖాన్. ఈవిధంగా పరస్పరవిరుద్ధమైన ఆచారాలన్న వ్యక్తులు తటస్థపడితే

రాగల హాస్యగన్నీ వేళాను సృష్టించారు పంతులుగారు.

ఈ హాస్యాత్మకమయిన ప్రహసనాలకు మినహాయిస్తే మిగిలినవన్నీ విమర్శనాత్మకాలుగానే చెప్పవచ్చు. ఈవిమర్శలన్నీ సంఘంలోని మతాచారాలను గురించి మిథ్యాగౌరవం గురించి, సంఘంలో జరుగుతున్న అసంజనమైన వివాహాలను గురించి అందుకల్ల ఉత్పన్నమౌతున్న సమస్యలను గురించి చేయబడ్డాయి. ‘వరదక్షిణ ప్రహసనం’లోని కటు విమర్శ మొదలకొని ‘బలవంత బ్రాహ్మణార్థం’ వంటి మన్నితమయిన విమర్శవరకూ అన్నిరకాల విమర్శనూ పంతులుగారు ఉపయోగించారు.

బ్రాహ్మణుల ఆచార వ్యవహారాలు పూర్వకాలపు నియమనిష్ఠలక ఎంత దూరంగా ఉన్నాయో చూపుతూ పంతులుగారు ఎన్నో ప్రహసనాలు రాశారు. అందులోనూ ముఖ్యంగా బ్రాహ్మణులు క్రాధాల విషయంలో చేసే అవకతవక పనులను ఎంతగానో పరిహసించారు. ‘బలవంతపు బ్రాహ్మణార్థము’లో ఒక నియోగి ప్రభుత్వం తన తల్లి క్రాధ మన్న విషయమే జ్ఞాపకం లేదు. అయిననీ పురోహితుడు ఆ విషయం జ్ఞాపకం చేస్తే దానినిపోయే ఏ బ్రాహ్మణుణ్ణివా సరే తీసికొని రమ్మని పెట్టి వాటిని పావుతాడు. వాడు ఒక ఆవధానం చేసే ఒక కన్యకని తీసుకొని వస్తాడు. తాను అటువంటి బ్రాహ్మణార్థాలు చేయనని మొక్కుకున్నా వివక అయినను దెబరించి తీసుకొని వస్తాడు. ఆ బ్రాహ్మణుడు పురోహితుడి మెడలో యిట్లోపవీరిం లేక పోవడం చూచి ఏమైందని అడుగుతాడు. పురోహితుడు తెల్లపోయి “ఎంత ప్రమాదం జరిగింది? రాత్రి నల్లమందు వాడికి డబ్బు లియ్యడండా వస్తుంటే

భోగం పోవీ తల్లి, మానలిమండ జంఝం పట్టుకులూగి తెంపి వేసింది. ఆమూట నేను మరచేపోయినాను” అనుకొని లాఘవంతో ఈవిధంగా ప్రమాదాన్ని దాటుతాడు. “ఈ తద్దినం ఆ బ్రాహ్మణుడి తల్లికి కనుక అయ్య తల్లివానికి జంఝ మిక్కిలలేదు” అంటూ పైగా ఆ అవధాని మెడలోని జంఝాన్ని కూడా తీసి వేయమంటాడు.

‘అద్భుతక్రాధ ప్రహసనం’ ఒక రకంగా బలవంత బ్రాహ్మణార్థ ప్రహసనానికి పూరకం అని చెప్పవచ్చు. సదాశివుడి తండ్రిచనిపోతే వీడాలి కావలు మొట్టమొదట. అప్పుడు అతని మేనమామకు పూనకం వచ్చి అందులో సదాశివుడి తండ్రి తాను బలికివుండగా ఉన్నా కాఫీలు తనక అలవాటనీ శిలోదక, తిలోదక, నానోదకాలక బదులు ఉన్నా కాఫీ తో తర్పణలు విడువవలసిందంటాడు. దానికి పురోహితుడు ఉన్నా కాఫీ అలవాటమీద పెద్ద ఉపస్థానం ఇస్తాడు. కాఫీలు కాఫీకొట్టు వచ్చిన తర్వాతే కోగాలు ఎక్కువయ్యాయని వాపోతాడు. అయినా తండ్రి మేనమామల అజ్ఞ మేరకు సదాశివుడు ఉన్నా కాఫీలు పంచుతాననీ అదే క్రాధ మని అంటాడు. ఈవిధంగా కొన్ని మారులున్న అలవాట్లను, సద్దుబాలు మనస్తత్వాన్ని విమర్శించారు పంతులుగారు.

సంఘంలో దున్నీలి వ్యక్తులకుధ్యవుండే అనూత కారణ మన్న విషయాన్ని చింతమర్రి వారు ఎన్నో ప్రహసనాలతో తెలియచూర్చారు. బ్రాహ్మణులలో పరస్పరం వుండే వ్యతిరేకతలన్నీ గురించి ‘కనక కునక ప్రహసనం’లో అయిన అవహేళన చేశారు. ఎందరు తనను సందేహిస్తావుత్తే సంకరించివారామకాస్త్రీ తనను గౌరవించడంలేదనీ

అతనికి బుద్ధిచెప్పాలని కాంక్షించిన కామ
కామ్యుని ఆవృత్తి 'తనకు వనక ప్రహస
నం'లో వ్యంగ్యంగా చిత్రీకరించబడ్డది.
తన కొడుకు కుక్కపాలు తాగాడనీ,
దానికి ప్రాయశ్చిత్తం చెప్పవలసిందనీ
అడిగిన రామకృష్ణి కాటాయన
కామ్యం చేయిచెప్పి, తాగినవాడి నాలుక
కొక్కిలేయాలనీ లేక భాండాలునులుచెప్పి
వట్లు ఎర్రగా కాలిన ఇసుపమట్టంతో
నాలుక కాల్చివేయవలసిందనీ భర్త
కామ్యుని క్రతనిధిగా కామకృష్ణి
కోర్కెబట్టాడు. రామదీక్షితులు ఎంత
జరియాలివా మిడు. చివరకు తన కొడుకు
కూడా కుక్కపాలు తాగినవారోకావ్వా
దనా తెలిసినప్పుడు, చెప్పిన భర్తకువ్వా
లన్నీ మరచి గండాయనప్పులితో అది
జాలంగాడు నాలుగుగడియాలవేళ ఎనిమి
దేళ్ళ పిల్లవాడు నల్లనక్కపాలు తాగి
నట్లయితే అది తప్పుకాదనీ ఉన్నదనీ,
దానికై బంగారుకక్కను దానమయ
నకనవంటేదనీ చెబుతాడు. ఈవిధంగా
తనదాకా వస్తే భర్తకామ్యుని తలెక్రిం
చుట కానమృతన్న లోకభర్తాన్ని అస
హ్యం చేస్తూనే వ్యక్తులలో తుర్వక్తి,
మిథ్యాగౌరవామీద వుండే అభిమానం
వల్ల వారు ఎంత నైచ్యానికయినా దిగ
జాలగల రసి పోదావారనిగా చూపిం
చారు తంతులుగారు.

మిథ్యాగౌరవానికి, అందుకోసం కొం
డరు వ్యక్తులుండే తరువను 'చేతనచేమా
చితకమర్రి' వారు మాడు నాలుగు చక్కని
ప్రహసనాలు రాశారు. ఆత్మగౌరవ
ప్రహసనంలో ఇంటికి వస్తున్న పెద్ద
మనిషికోసం భోగరాశి తన కలిగింద
ప్రతిఒక్కరినీ పక్కగడలో వుండి
నాని మోట్లాడవద్దని కానిస్తాడు. కాని
లేనట్లైతే తల్లి బయటకురాగా ఆమెను,
తండ్రిని వంటలవారుగా పరిచయం

చేస్తాడు. తల్లికంట్రులు నిజం చెప్పటంతో
ఆత్మగౌరవంకోసం అడిగిన నాలుకంటితా
బయటపడుతుంది.

కుభానికీ, అకుభానికీ బోగంటేకా
లను పెట్టించాలనే వారిని విమర్శించ
డంతో పాటు చిత్రీకరిస్తే వరకట్నం
గురించికూడా ఎంతో నిశితంగా విమ
ర్శించారు. అలాగే వృద్ధవివాహాలనుకూడా
తీవ్రంగా విమర్శించారు. 'వరకట్టె' ప్రహ
సనంలో ఉన్నంత విమర్శ మరే ఇతర
ప్రహసనంలోనూ లేదు. ఈ ప్రహస
నంలో రాఘవరావు ఆనే లిండి తన
కొడుకునకు బంగారంలా వుండే అమ్మాయిని
సంగీతం పాడే అమ్మాయిని కాదనీ
కట్నం ఎక్కువగా ఇస్తానని తనకుబ్బు
ఉన్న పిల్లను నిశ్చయం చేస్తాడని, తాను
మొగుడిలో కట్నాలుకూడ దని గాం
తెల్లి అరచినవాడే కాని ముసలితల్లి,
జీవితకాలమైన భార్య పట్టుపడుతున్నా
రనీ తాను వాళ్ళను కాదనలేననీ అడ
చెప్పి కట్నాలు కొరకాదు న అతిమా
యలు విన్న తులసీమారుడు "బాబు
చెప్పిందిచాలా బాగున్నవండీ. ఇదితోలు
వ్యాపారం వంటిది. చచ్చిన జంతువుల
తోళ్ళతో వ్యాపారం చేసేవాళ్ళు కొం
డరు, బ్రతికిన తోళ్ళతో వ్యాపారం చేసే
వాళ్ళు కొండరు" అంటాడు. ఒకవంక
తామ పెద్దమనుష్యులమని తమ కీలు
వంటి పక్షులు సచ్చకునీ ఉపశ్వాసేస్తూనే
చాటుగా ఇటువంటి పక్షులు చేసే మను
ష్యులకు ఈ ప్రహసనం ద్వారా మంచి
బుద్ధిచెప్పారు తంతులుగారు.

చితకమర్రి వారు అవహసించిన విష
యాల్లో ఓట్లకోసం ఎన్నెక్కలలో నిలబడిన
ఆధ్వర్యంపడే పాట్లు, ఓటు వేసినవారి
చేసే అవ్యాధులుకూడా విమర్శచేసినవి.
'ఓట్లకై తిరుగుట' అన్న ప్రహసనంలోను
అమధర్మరాశి కనేరే అన్న ప్రహసనం

లోనూ ఈ విషయాలను చితకమర్రి వారు
ఎత్తి చూపారు.

బ్రతుకు తెలుపుకోసం మనుష్యులుచేసే
చాలాకాల మోసాలను తంతులుగారు
చుట్టూరట్టారు. ఇద్దరు హోటలు వ్యక్తులు
ఒకరిమీద ఒకరు పోటీపడి మోసాట
లుకు రమ్యంపై మోసాటలుకు రమ్యుని
పిలిచి, చివరికి ఆ చచ్చినవ్యక్తి దబ్బులివ్వ
కుండా మీరు పిలిచాను కనుక వచ్చానని
పెప్పిపోతుంటే 'మూడు చెబులాడుకున్నం
దుతి తిగిన కాస్తీ జరిగిం' దనుకుంటూ రా
యజమానులు 'చింత విండు' అన్నప్రహ
సనంలో.

కలియొగ నారదుడనీ బిరుదు వదిలిన
వరసించా భారతి అనే స్వామియవారు
వరదరాజు ఇంటిలో ఆ భార్యభర్తల
ఆమాయకత్వం ఆధారంగా వారిద్దరికీ
తగవులుపెట్టి, ఆస్తి అంతా తన పేర
రాయించుకోవడం చూపబడింది. 'దంధ
సన్నాధిపతి' ప్రహసనంలో భార్యజన్మలో
ఆమె భర్త ఉత్పన్నుడనీ, కావాలంటే
ఆ రాత్రి వాణి చూడమని భార్యకు,
భార్య గతజన్మలో కుక్కఅనీ అందుకే
ప్రతిరాత్రి అతని శరీరం నాశనం వుం
టుంది; కావాలంటే రాత్రి చూచు
కొమ్మని భర్తకు చెబుతాడు. ఆ రాత్రి
భార్యభర్త రిద్దరూ పోట్లాడుకొని ఆస్తి
సన్నాధిపతి పేర రాయగా తెలివారేసుకీ
సన్నాధిపతి మాయమౌతాడు.

చితకమర్రి వారి ప్రహసనాలు తన్నీ
పొంఘుకాక, సమస్యత్వకాలు ఆనాడు
తన చుట్టూ ఉన్న దురాచారాలను అక
చేతన చేయటానికే కాక అతి తన్నీ
చక్కని వ్యావహారిక భావతా రాశి
బడి చితకమర్రి వారి పుస్తకాల్లోకీకీ
తార్కాణాలుగా మెదులుతున్నాయి.

“కవిత్వకళానిధి” డా. కరుణాశ్రీకి సన్మానం

—డా. అచార్య భావన్

విభవ ఉగాది (18.2.1988) నాడు స్థానిక సాహితీమిత్ర సమాఖ్య ‘విజయ భావన’ తన తృతీయ వార్షికోత్సవ సందర్భంగా ‘కవిత్వకళానిధి’ డా|| జంధ్యాల పాపయ్యకాశ్రీ (కరుణాశ్రీ)ని ఘనంగా సన్మానించింది. జిల్లా సాంస్కృతిక వ్యవహారమండలి తరఫున జిల్లాశిల్పకర్త శ్రీ ఎం.వి.ఎన్. ప్రసాద్ కరుణాశ్రీని నూతన బస్త్రాలతో, మెయింట్తో సన్మానించారు. ఆంధ్రప్రభ-ఇండియన్ ఎక్స్ప్రెస్ ఉద్యోగిబృందంతరపున శ్రీ వి.ఎన్ ఎస్. ప్రసాద్ కరుణాశ్రీకి అర్చన-తెయ్యిమాట పడవార్య నగదు బహూకరించారు. సంస్థ ప్రధానకార్యదర్శి డా|| ఎ. గోపాలరావు తాను రచించిన ‘మనర్లశ్రీ’ నామాంకిత సన్మాన పత్రం సమర్పించారు. ఇతర సాహితీ సాంస్కృతిక సంస్థలు, పురప్రముఖులు కరుణాశ్రీని ఘనంగా సత్కరించారు. ఈ సన్మానకార్యక్రమ సంస్థ గౌరవాధ్యక్షులు శ్రీ మౌర్య వెంకటకాశ్రీ అధ్యక్షత వహించారు.

డా|| కరుణాశ్రీ తనవ జరిగిన సన్మానానికి మిక్కిలి సంతృప్తి చెలిచుచి, తన కృతజ్ఞతలు తెలియజేశారు. ఈ సందర్భంగా ప్రసంగిస్తూ డా|| కరుణాశ్రీ పద్యకవిత్వం చాలా విశిష్టమైనదని, ఎన్నియుగాలైనా అది సజీవంగానే కొనసాగుతూనే వుంటుందని తమ అభిప్రాయాన్ని తెలియచారు. అందమైన భావాన్ని అందంగా చెప్పటం కవులు అంతరహాసాని అయిన ముందించారు. ఆనందోపదేశాత్మకంగా, సమాజాన్ని ఉత్తేజపరిచి, అభ్యుదయమార్గంలో నడిపించే విధంగా రచనలు ఉండాలని

ఆయన రచయితలకు విజ్ఞప్తి చేశారు. ఏ భాషాసాహిత్యాలకు లేని ప్రక్రియాత్మకవిధ్యం, యతిప్రాసల సౌగంధ్యమన తెలుగుభాషకు ప్రదేటం గర్వింపదగిన విషయమనీ, తెలుగుభాషాసాహిత్యాల జగతి విగిరితగిలిపోకుండా కాపాడుకోవలసిన బాధ్యత తెలుగుకవులపై వుందని ఆయన ముందించారు. తెలుగుభాష చంటి తీయడం దునులేదనీ, తెలుగు కవులవంటి ఘనాలు లేరనీ, తెలుగుకవి సాధుజనకల్పనల అని తన సువాణికవిత్వాదారణలో తెలుగు భాషాసాహిత్యాల ప్రాశస్త్యాన్ని వివరించారు. మనం నిత్యం సుభాషణల్లో పరిమితమౌతే సామెతలు, పొడుపుకథలు తెలుగుభాషకు ఒక ప్రత్యేకమైన సొంపు కలిగిస్తాయనీ, ఇద్దరు తెలుగువాళ్ళు కలుసుకున్నప్పుడు తెలుగులోనే మాట్లాడుకునే కోణ వచ్చినప్పుడు, నిజంగా ఆనాడు ‘ఉగాది’ మనకు వచ్చినట్లుగా అనందించాలని డా|| కరుణాశ్రీ అభిప్రాయపడ్డారు.

బుద్ధభగవానుని అహింసా సిద్ధాంతాన్ని గర్వించినవాళి అవరించి, ప్రపంచకాంతిసాధనకు తోడ్పడాలనే పుణ్య కంఠో తాను ‘కరుణాశ్రీ’ కావ్యాన్ని రచించినట్లు ఆయన తెలిపారు. అలాగే పరిపాలనలో ఉన్న వారికి భావాన్ని నెలకొల్పాలనే యెత్తుతో ‘విజయశ్రీ’ కావ్యాన్ని రచించటం జరిగిందని ఆయన అన్నారు. ఈవాటిబాటులే చేపటి పొరులు కనుక నాటి క్రమశిక్షణ, సత్వనర్తన, సత్యోధన కలిగింది, అలాగే తల్లిదండ్రులపై గౌరవం, దైవభక్తి, దేశభక్తి, పౌడరశ్రీమ, సమైక్యభవన

మొన్ననీ ముగ్ధులకు అలవాటుచేయటం కోసమే గుర్రమైన భాషలో, ముగ్ధులమైన శైలిలో ‘తెలుగుబాట’ శతకాన్ని బాలలకోసానికే కానుకగా అందించినట్లు తెలియజేశారు.

డా|| కరుణాశ్రీ తన ‘ఉదయశ్రీ’ స్వర్ణోత్సవం జరుపుకున్నా; ‘కరుణాశ్రీ’; ‘విజయశ్రీ’ రజతోత్సవాలు జరుపుకున్నా; ‘తెలుగుబాట’ శతకం అక్షలాది ప్రముఖ అభ్యుదయిణులూ అది తెలుగు సాహితీరసజ్ఞుల సమ్మదయలే అనీ, తాను వారి కృపయా కృతజ్ఞుడై వందలకొద్దని వెల్లడించారు. ఈసందర్భంగా, తన పుష్పవిలాసం; కంటివమారి; అద్వైతజ్ఞాని; సాంధ్యశ్రీ, అంబలి మొన్ననీ కవిత్వఖండీకలను ముగియిస్తూ మనోహరంగా గానం చేసి, విశేషప్రశస్తి ప్రచారాలు కల్పించిన మధురగానకళాకవస్త్వి గంధీర కలరఘనతర యోగిష్ఠి, అయిన ‘ఘంటసాల’కు స్మరించుకుని ఆయనకు తన వివాళు లభించారు. అనాదినుంచి సాహితీవేత్తలను విశేషంగా అడరిస్తూ, ఘనంగా సన్మానిస్తున్న విద్యుతనగరిమైన విజయనగరంలో ఈనాడు ‘విజయభావన’ విభవవైభవంగా, అత్యంత ఆత్మీయతాను రాగాలతో తనకు సమ్మనింపిన ఈ ఘట్టం తన జీవితంలో మరపురానిదనీ, విజయనగర సాహితీరసజ్ఞుల అదరణీ మానాలను తన గుండెలో పదిలపరచుకుని అనందంగా తిరిగి వర్ణించుకున్నా ప్రేమరిసిన ప్రేమకళాశ్రీల కలరాకే ధ్వనుల మధ్య ప్రకటించాడు

నగరంలోని వివిధ పాఠశాలలకు చెందిన విద్యార్థినివిద్యార్థినులకు విజయభావన నిర్వహించిన సాహితీ సాంస్కృతిక బాటిలలో విజేతలైనవారికి డా|| కరుణాశ్రీ ప్రశంసాపత్రాలను, బహుమతులను అందజేసి, సంస్థను ప్రత్యేకంగా అభిషేకించాడు

చారు. విద్యార్థులకు ప్రోత్సహించే కార్యక్రమాలను చేపట్టేటట్లు విజయభావన పట్ట జిల్లా కలెక్టర్ శ్రీ ఎం.వి.ఎస్. ప్రసాద్ కూడ తన మార్గాన్ని వెలిబుచ్చారు. విజయభావన ప్రయోగించిన వాని కనుగొని 'విభవ' కూడా ఈ కథలో ఆవిష్కరించబడింది.

సభా ప్రారంభానికి ముందు శ్రీకావళి జిల్లా జన్మభూమి కేటకం ద్వారా ప్రారంభమైనది. శ్రీ శేరిలింగంపల్లి నారాయణ మూర్తి కుమారుడు యాచేళ్ళ దిరిగింది విరజానంద్ దా కరుణ శ్రీ కవ్యాలను అవర్ణనంగా, సభాపీఠికనం తేజండా చదివి, సభాసభులను అనందాన్వితం లో ముంచెత్తారు. ఆ చిరుంతిని దా కరుణ శ్రీ తుప్పననం బహుళించి, ఆశీర్వాదించి, తన ఆనందాన్ని ప్రకటించారు.

ఈ సభాసభా కార్యక్రమంలో శ్రీయోగులు పున్నమరాజు నాగేశ్వర రావు, శ్రీగంగం నారాయణ రావు, ఎ.ఎల్. ప్రసాద రావు, పి. సత్యనారాయణ ప్రభువులు ఆ భివందన ప్రసంగాలు చేశారు. ఎన్నో సాహితీసంస్థలు తరచు వివిధ సాహిత్య కార్యక్రమాల జరుపుకుంటున్న విజయనగరంలో ఒక చక్కని 'నివేదిక'ను నిర్మించటంలో జిల్లా కలెక్టర్ అధికారికంగా సహకరించవలసిన అవసరం ఎంతో వాస్తవమైనది తన ప్రసంగంలో ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రతినిధి శ్రీ శ్రీగంగం నారాయణ రావు విజ్ఞప్తి చేశారు. ఈ కథనంలో పాల్గొన్న సాహితీ కేంద్రాల, పత్రికా ప్రతినిధులకు సంస్థ అధ్యక్షుడు దా. తారాభావన జ్ఞాపికలు బహుళం చేశారు.

ఈ గాది ఉదయం ముగిసిన 20 మంది కవులు, కవయిత్రులతో విజయ భావన కవి సమ్మేళనం నిర్వహించింది. ప్రాంతీయ

సింహావలోకనోత్సవముల - అడిదము సూరకవి

వేరంగ - సాహిత్యభావన కార్యవర్గం

ఆంధ్రభాషాదైన కృష్ణరాయల చేత గండ పెంచేరం - నయించుకన్న - కుంభ వేరలో పెద్దన్న గారు త్రాసిన ఉత్పత్తి మాలతో కులనూగ, గల ఉత్పత్తి మాల కను, శ్రీ విశాఖంలో ఉత్తరాంధ్రలో తన కీర్తిని దళదళలా విజృంభించే వీరి అడిదము సూరకవి, సింహావలోకనోత్సవ మాలిక అనే పేరుతో రచించేడు. సూరకవి రచించిన కవిజనరంజన ప్రబం

రకాకాకాభాధిదాని శ్రీ కె.వి.రామయ్య అధ్యక్షత వహించిన ఈ కార్యక్రమాన్ని జిల్లా పౌరసంబంధ అధికారి శ్రీ ఎస్. నారాయణరావు శ్రీకృతి తెలిపింది ప్రారంభించారు. గుంటూరు హిందూ కాలేజీ తెలుగు లెక్చరర్ దా. జంధ్యాల జయ కృష్ణరావు (కరుణ శ్రీ కవయిత్రుడు) ప్రారంభోపన్యాసం గావించారు. విజయ భావన నామపాఠశాలను విశేషకావ్య కంగా ఆయన వివరించి, స్వీయకవిత్వానం చేశారు. ఈ కార్యక్రమంలో ఇంకా శ్రీయోగులు పి.వి.యస్.పాత్రో, శ్రీనివాస సత్యనారాయణ, మూలా చేరన్న శాస్త్రి, కె.వి.సుబ్బయ్య ప్రభువులు పాల్గొని స్వీయకవితలు చదివారు. కవిసమ్మేళనంలో పాల్గొన్న వారందరికీ, ఆంధ్రప్రదేశ్-ఇండియన్ ఎక్స్ ప్రెస్ తరఫున శ్రీ కె.బలరామ్ జ్ఞాపికలు బహుళం చేశారు.

ఈ సందర్భంగా సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల కూడా ప్రదర్శించబడినాయి. సంస్థ సహాయ కార్యదర్శి శ్రీ గంట మురళీధర నిర్వహణలో జరిగిన ఈ కార్యక్రమాల్లో శ్రీ గాడపర్తి రాఘవ మహారాజుగారి వీరశాత్రాధిపత్యం

ధాన్ని గంటి సూర్యవారాయణ శాస్త్రి, గారి సంపాదకత్వాన 1952 వ సంవత్సరంలో మద్రాసు రాష్ట్రమయ అంబేకర్ పేరిట వారు ప్రచురించేసి, విజయనగర సంస్థానాధాన కవిశ్రీకృతైన శ్రీ భాగ రాజా నారాయణమూర్తి గారు 1982 లో ప్రచురితమైన కవిజన రంజనానికి పీఠిక వ్రాస్తూ, ఆ పీఠికలో ఈ మాలికను ఉటంకించేడు.

చేపాయి. చిరుంతిపులు విమల, అంజని, మురిగిధర సృష్ట్యద్రవణ గావించారు. ప్రాధేన క్యాష్ ఇండ్రజాత ప్రదర్శనతో ప్రేక్షకులను విశేషంగా ఆకర్షించారు.

లలిత సంగీత కార్యక్రమంలో శ్రీ యోగులు బి. ఆర్. వెంకటేశ, ఎ.కె.వి. రమణ లలితగీతాలు పాడారు వీరి పాడిన గీతాలలో ఎక్కువగా కరుణశ్రీ గీతాలు ఉండటంతో బేచిత్వం బాగాపాటించబడిందని పలువురు ప్రకటించారు. ఈ కార్యక్రమంలో శ్రీ రమణమూర్తి తన లానై, శ్రీ మరలి మృదంగంపై, శ్రీ యోగులు వరదరాజాచార్యులు, కృష్ణ మూర్తి వయలికపై చక్కగా సహకరించి, కార్యక్రమాన్ని రక్తి కట్టించారు.

మహావీరులు దామరాజు జాగీరాజు, వీరపర్తి సూర్యకాంతం వేళ క్రిగి గీతాలతో ప్రార్థన చేయగా, ముఖ్య అతిథిగారు శ్రీ పి. మోహన్ స్వాగతం పలికారు. కార్యదర్శి శ్రీ పి.వి.యస్. సుబ్బారావు వందన సమర్పణతో వార్షికోత్సవసభలు దిగ్విజయంగా ముగిసాయి.

జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

మాలికలో ఆఖరు చరణాలలో...
 'శేంకటకృష్ణరాయ ధాత్రీప కళాంక
 మూర్తి విమలంప గణికవ మోహర
 మలో' అని వుంది. మాలిక చదివిన తరు
 వాత, ఎవరీ శేంకటకృష్ణరాయ ధాత్రీ
 పురుష అనే ప్రశ్న ఉత్పన్నమౌచింది
 నూరకవి, పెదవిజయరామ మహాకవి,
 ఆనందగజపతి మహారాజు చిన విజయ
 రామమహారాజగార్ల కాలంలో అనగా
 1720 నుంచి 1785 ప్రాంతంవరకు
 జీవించి ఉండి శ్రీ అడిదం రామరావు
 పంతులుగారు అడిదం నూరకవి జీవితము
 అనే పుస్తకంలో వ్రాసేరు. ఈ శేంకట
 కృష్ణరాయ ధాత్రీశ్వరు డెడదో పోయి
 కోనడం గుమర్యగారియ్య రెండి. అడిదం
 నూరపురు మూడు 300 సంవత్సరాల
 కిందట కరిచీకం నిమిత్తం యజ్ఞ కృష్ణ
 దేవు, వల్లకృష్ణదేవు అనే మహారాజులు
 ఇనాంధ్రులూ లిచ్చి నట్లు శ్రీ రామ
 రావుగారు వ్రాసేరు.
 చెరువుమీది పద్మాలో అడిదం తాను
 కవి,
 'నల్ల కృష్ణక్షమా నాయకాగ్రసరుం
 డెట్ల కృష్ణశ్యామకలేంద్రు అచట
 గరళక ధర్మములు గల్పించి మానవ్యంబు
 దయచేసి రది యాపుడంబు మాకు
 అని చెప్పెడు. ఈ మాలికలో చెప్ప
 బడిన శేంకట కృష్ణరాయ ధాత్రీశ్వరు
 మీ జాతి అవుతాడేమో! ఈయన సింహ
 సవాధీశ్వరుడు కాకపోవడంచేతను, రాజ
 కుటుంబంలో గభ్యుడుమాత్రమే అనడం
 చేతను ఇతని గురించి లోకానికి ఎక్కి
 వగా తెలియకపోవచ్చును. ఆ క్రరాంధ్ర
 చరిత్రకు పంపింపించి యీ పాపీశ్వర
 మేన విశేషాన్ని పరిశోధనలు పత్రికా
 ముఖాన వివరిస్తే పాపీశ్వర పాపకులకు
 కనువిప్పు కలుగుతుంది. ఈ మాలికలో
 శూర్యభాగంలో తెనుగు క్షరభాగంలో
 సంస్కృతం ఆచార్యమహిభావంతో
 శోభిస్తున్నాయి.

సింహావలోకనోత్సవముల

పైవయి రంగులం గదికి
 పన్నుగు బోగళ్లుకన్నకన్నెలెం
 పైవనువడ్డ కప్పుడుల
 కబ్బురమాకెర మాకు మేలు వా
 ల్వాపుల ప్రాపులన్ వలపు
 కాపుచు నీటగుమాటలేటలన్
 దీవులు పుట్టినట్లైన బ
 రింబిగా నెడఁజొక్కిచొక్కపుక
 బూపచతుంగవం గదికి
 పోడిమి నేడు మిటరపుంగటా
 రీ పను మిజువారు జగి
 రించెడి మిం చడరంగడంగి, మే
 లీ పని యంచునెంచి మది
 మెచ్చుగ మెచ్చగ నిచ్చవచ్చిన
 ట్లొపిన యంతపట్టు దిగి
 యాలోగ వాకెర యొప్పునెప్పులన్
 దాపని ముద్దుగుమ్మ గని
 తదయగదరిపెడి ప్రాదిపెన్
 గోపురెడింగి చేయనల
 కోయిలకాకల చాయ నింపుసాం
 పై పానరన్ వలెన్ జవుల
 నంజినదంతట నాని విచ్చి కన్
 మోపిన చేతు టాకుని గ
 నుంగొననా సాగనెన తేటలన్
 దూతుడతించి పెంచడగు
 తోరపుగొట్టిగి పూలరాం రీ
 గై పానరన్ వలెన్ జవుల
 నందిన యమ్మరుచేయ దారిలో
 లై పవళించు మేడగది
 పందిరియడలి పట్టెనుంచనుం
 దా పని మున్ను బూటక పు
 టందము చిండగ నండక తెచ్చే
 పాపి యొసుగు నీడెను ప
 నన్ వలపులన్ మొలపింపగా వలెన్
 దేవదేవ కిప్పగిది
 దెన్నెనరించెడువట్ల; సంస్కృతా
 టోపము కాపుచో నగి క
 టుంబక ఝాంకరణాంక, కల్పన
 ల్లిపతెరిల్ల నోల్లవడ

గీన, నవీన సదాకపాయ మా
 నోతల సత్సృష్టాత పురు
 చూతననభవ నిగరానీ
 జోపరిపున్న నివ్వరద
 నూనమరింద యురీపరీత నుం
 తాప, మారాణుపూర పరి
 తస్సరజోక్తికాకంఘకధ్వని
 వ్యాపి గురాపగాంతర స
 మగ్రతమ్మగ్రహ నాయక వ్యపే
 డా పరిపీన చాతురత
 సౌరభ సారథరాతి, భాగ్యరా
 డ్దా పక్షకంజత్రింజ నిక
 సత్కనకవృద్ధహంస సంసజా
 లాక, కలంప సమ్యక్
 లాస్యకలకలమోనకాందికా
 నూపుర రత్నకంకణ వి
 నూత్న తరద్యులి రత్నకంకణ
 ప్రాపి ఘనంఘరికన్యగన
 రంజిత మంజూ యావశ్యలై
 భీ పరిగితార తర
 గీతవిమాతన జాతమాధురీ
 యాపనియావశీయమంబు
 యాధిగి నెక్కవలెన్ గవిత్వ వి
 ద్యాపటిమం బటంచు, నను
 నంతటిచాపగ నెంచి నాదు పు
 జ్యోత్సవచయంబునన్ దిలిచి
 యున్నెని సర్వరసజ్ఞా లెన్నజా
 పోపని వారు విన్నదన
 ముండగ సన్నిధియందుజేర్చు వృ
 ధ్వకలి విష్ణుమూర్తి యన
 ధీరక కర్ణవీరిన్ సైఫుదా
 కాపరిపూర్ణ కీర్తి యన
 జాలిన శేంకటకృష్ణరాయ ధా
 త్రీపకళాంకమూర్తి
 విమలంకగణికవ మోహరముల్.

అమలద్రగ్రంథ చింతామణిలో యీ
 మాలిక అడిదము నూరిన విరచిత మని
 ప్రకటించబడినట్లు భాగరాజువారి పీఠ
 కలో వుంది.

శతావధాని శ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారి లేఖ - వార్తకము

శతావధాని శ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకట శాస్త్రిగారి దగ్గర వామిశ్రులు దెబవాడ తోని ప్రుసేద కాంగ్రెసు వాయుకులైన జాక్షరు ఘంటసాల వీతారామశర్మగారు చిన్నిపూతు మదిలిపట్టణంలో ఉద్రవు తన్నారు శ్రీ శాస్త్రిగారు శర్మగారిం దికి తరుచుగా వచ్చేవారు. శర్మగారు వారి వస్తు పరిషయం చేశారు. శ్రీ శాస్త్రిగారి స్వగ్రామం తూర్పుగోదావరి జిల్లాలోని కడియం. అది పీఠాత్మరం సంస్థానంలో చేరిన గ్రామం. శ్రీ శాస్త్రి గారు 1870 సం॥లో జన్మించి 1950 సం॥లో నిరంకుశులైనారు. పూర్వపు పీఠాత్మరం రాజా గంగాధరరామరావు గారు 1890 సం॥లో స్వర్ణపు తెనారు. వారి దగ్గర మా నిడకండ్రిగారైన డిగ వల్లి వేంకటశివరావుపంతులుగారు 1888- 1879 వుద్ధి చాలాకాలము వివాహగా నున్నారు. శ్రీ శాస్త్రిగారు రాజాగారిని గురించి, మా పెదరిండ్రిగారిని గురించి తమ కథలు గాథలులో చాలా విశేషాలు వ్రాశారు. శ్రీ శాస్త్రిగారికి వామిడ చాలా దయ కలిగినది. శాస్త్రిగారు చని పోయేముందు కొంతకాలము తమ వటుం బుతో రెబవాడలో బందరు రోడ్డుపైని డాక్టరు శ్రీరంజనగారు నిర్మించిన కొట్లలో కాత్తరిం వుండేవారు. అప్పట్లో శేను, శర్మగారు, శ్రీ శివరామశాస్త్రిలు గారు ఇంకా వారి ఇతర శిష్యులు వారి తరవానికి తరుచుగా వచ్చేవారు. శ్రీ శాస్త్రిగారికి 1945, 46 ప్రాంతంలో ఒకమారు జబ్బు చేసి వెయ్యించినది. అప్పుడు వారు శర్మగారి కొక పెద్ద ఉత్త రము వ్రాశారు. అందులో నన్ను గురించి కూడా ఉన్నందువల్ల శర్మగారి వాటను వాటిచ్చారు. అందులో శ్రీ శాస్త్రిగారు

వార్తకమును గూర్చి ఆ రోగ్యమును గూర్చి రచించిన అపూర్వమైన విద్యా లున్నవి. అవిగాక నేను ప్రకటించిన వినుగుల పీఠాస్థానమయ్యగారి కాళియాత్ర చరిత్రను గూర్చి కూడా వారు పద్యాలు రచించారు. సమాంతరన ప్రతీకా పాఠ వలు చదువగలండుఅవ వాని నిష్పడు ప్రకటిస్తున్నాను.

— డిగవల్లి వేంకట శివరావు

శ్రీమత్పరదేశికాద్వైతము:

శ్రీరంజనం,
దెబవాడ.

శ్రీరస్తు చి. డాక్టర్ శర్మకు ఆహ్వానము.

నేను ఈమధ్య నెలనాడు చాలా దూరం ప్రయాణించేసి తుదకు గవ్య ఫాసం చేరక మళ్ళీ వెనక్కి మళ్ళీ యథా ఫాసంలోనే వున్నాను.

అతిపూర్వము కళాన, శివరత్న ని

ర్యాణంబు సిద్ధించు స

త్పత్తి యోగింద్రులకేని దుర్లభముగా

ఋష్యగ్రామం చెప్పిరి

తర పంచేంద్రియ లాసచేయు మృతికా

చేరినట్టి వక్రించె వి

స్మితమా వక్షిణమూర్తి ధైవవత్తు

వేర్పిగలేక కామేశ్వరి!

‘అతిపూర్వము మరణం యోగిని మన

దుర్లభము’ అయిన జబ్బులో కొద్ది బద్ధు-

చూపు చలించుట కూడా కొంత తా

పించినట్లు మరలినది.

తమ మక్షిణమూర్తిమించుటవలన

నాదవ్యం దాగిరం

ధ్రువం శ్వేతనిరం శేయమన్న ముద్రం

వ్రాయమన్న వార్తకము

తమవారానము మీ వారిందులో

ధైర్యము కొల్పవు నెం

త మహావృత్తులు దీనితో జడినది

న్నా తల్లి కామేశ్వరి!

అయిన విషయముతో వద్యులుగా

ఆరోజులోనే వ్రాశాను. కలిసికొన్న

పూడు వినివీంతును. శ్రీయంతులు(డిగవల్లి)

శివరావుగారు వస్తూవస్తూన్నాను కాని

రాలేదు. అయిన తెప్పించమన్న రికార్డు

తెప్పించినాను ఇంకనవలన వారెంగినదే.

ఒక పర్యాయం వారితో ముఖాముఖిని

మోటలాడవలెను. ఈ జబ్బు నా పీడితము

చాలా మార్పు చేసినది. ముదిమి రెండవ

బాల్కనీలు మదితంబ’ అన్న పద్యానికి

ప్రథమపాదాంతరంగా నున్నాను. ప్రధా

నం నిస్సక్తుర, పారాంకం.

ఏ రోజు యంగము లేవనిక నలుపంగా

నేర్పాటుగా బుట్టినో

అయిన యంగము లాపనిక నలుపలే

మన్మథముతో అందులో

పార్యాయానముపథ్యము అను నీ

(మలయాళకథానములు)

ధ్వంద్వము నిర్జీవమై

వీయోద్యోగము మౌన (రజయము చేకా

యన్నమాట. ఈ రజయము సంగతి 20

రోజుల నాటిది) మీ దౌసురక

శిశింపు కామేశ్వరి!

ఇది నా ప్రస్తుతస్థితి. శివరావుగారితో

చెప్పగోరినాను. విలున్నంతిలో మీ రిరు

వురును రావలయును. ‘క్షిణక్షణములో

జనరాండ్రు ద్విత్తములో’ నా వాతకం ప్రతి

గ్రహానికి మరొకాన్ని సూచిస్తుంది.

ఆ యోగం దీర్ఘాయువువలన నూచకము.

నిమ్మియోజనస్థితిలో వచ్చిన దీర్ఘాయువు

నకు సంతోషించవలసియుండదు. అయినా

భుక్తపలయశోక తప్పదుకదా!

బ్రదుకంజానగనే వెలందను... కామేశ్వరి!

జాతీయ సాంస్కృతిక పత్రపత్రిక

జ్ఞానం బున్నది లేదు త్రాగడమున
కాయంబునం చెట్టుల
కానీ జీవితయాత్రసంబుట భవ
చ్యుత త్కటాక్ష పథ
శ్రీనిందారుటఁ జేసి యంత దనుకన్
జీవించితక మాముగా
పై జాభారము నీవఁ దెట్టితి భరిం
పం బాడ కామేశ్వరీ!

బొత్తిగా వోపిక లేదు, దారణ యింకా
తగ్గలేదు, తగ్గనేలేదు, ఆహారం బొత్తిగా
చెళ్ళదు, అది తనిలోపము చాలా వుంది.

కలిలో అన్నగతంబులందు రమత్వో
కల్యాణి! నే నోటి కం
గిలి చూపించినదెన్నో యెఱుంగనే
కించిద్రసంచేదోలో
వలి దివ్యార్యుడఁ బాసి త్వద్విభు జన
ప్రారంభిస్తే కామజన్
దొంగం జేయచునుంటి లేవు నియమా
దులో తల్లి కామేశ్వరీ!

ఏదో యిలా ప్రామాప్తంజే చేద
స్రంగా యింకా ప్రాయ వలెననే
వుంటుంది.

రెండుమాడెళ్ళకుండి అన్నమనేది
బొత్తిగా ముట్టని నాకు ఈమధ్య చేసిన
జన్ము (అతిపారం) ' కొంత జన్మరూప
ల్యాన్ని కలిగించినది.

లోగడ స్థితి యిది :

మరసాధుం బుకువ్వుఁ జేసి అమృత
ప్రాశస్త్య సార్వభౌమ
దురగ్జ్ఞుల జరిపించుకన్న నదియే
దో మాత్రంగా మాత్ర బం
బులంబా నిటువంటి వృద్ధు నన్ను జే
నివకన్ గటాక్షించు నీ
కడులన్ ప్రొక్కదనాని కైకొనుటకన్
గంపించు కామేశ్వరీ!

(మామిడి పూరగాయత తప్ప ఏ నిమ్మ
దబ్బు, నారింజలేనా మీ యింటివద్ద నుం
దును నాన కొంచెంగా వీనివ్వరా వంప
గోరనాను) అయిది లోపం లేదు గాని
అన్ని పదార్థాలూ వగరు(వగరని వగరూ
రాదు) పీమాది రుచిలోకి మోలును.

నేను ఎన్నడూ స్నానం చేసలేదు.
ఇట్టి నాకు ఈమధ్య చేసిన జన్ములో
అయిదారులోబాటు స్నానం లేదు. ఇంత
మాత్రం కామేశ్వరీ కొంత బాగానే బు
గింది గాని భవిష్యత్తు గోచరించుట లేదు.

పోనీ శయ్యబయిండి ముప్పటివలెన్
బొత్తిమ్యం చూచుచున్
ధ్యానమృం బచరించుచున్ మనుమలన్
లాలించుచున్ గాలమున్
జోసెట్టన్ గమనింప నందుకయినన్
బోనీ బలంబున్నదే
స్నానంబున్ బొనరించు టన్నదియే య
జ్ఞంబాయె కామేశ్వరీ!

పరా : ఏదో చాలా వ్రాశాను, శివ
రావుగారిని కలుసుకోవాలనేదిభృధానం.
రెండవది నా జీవోచాపల్యాని శేష నా
వుంటే పూరగాయలు యిక మూడవది
మనుమని గజ్జకురువులకు మందు. ఈ
వుత్తరిం యిన్నిటికీ సంబంధించి వుంది.
ఈ పత్రి మోవ సం మా రాలు నా వార్ధ
క్యాన్ని బలపరుచును. ఇంతే. స్వస్తి.

—తం.కా. శతావధాని

వార్ధక్యమునుగూర్చి
మెరియొక పద్యము

జరరాఁబోగల దంబు నే నెదిగియొక
బర్పించలేదంత దు

స్తర మానందిత్రుదేని యేమి చెడియొక
దై వంబు నీపాత మా
దదవున్ నానెను, దీని సక్రమముగా
దాటంగ నే నేరు ప్తి
మరుతో సాగర మెట్టిదేని నుఖ
గమ్యం బంబో కామేశ్వరీ!

ఏనుగుల వీరాస్వామయ్యగారి
కాశీయాత్రను గూర్చి
శ్రీ శతావధాని చెళ్ళవీళ్ళ తంకటకావ్రి
గాదు రచించిన పద్యాలు

వీరాస్వామియ్యంగ నేనుగల స
ద్విభాగ్ధత వంకంబునన్
ధీరోదా త్రగుణోత్తరుండు, నీనువ
రిష్టంబు బర్పించి కా
వీరామేశ్వర ముఖ్యయాత్రలను సం
నెంది యానెవలోఁ
జారిత్రంబును వ్రాసెనయ్యది గజన్
సంతోష్యమొప్పురదినన్
(ఆయాత్రలో అని పాపాంతరం)
హీతులతోడను తనపురోహీతులతోడ
భార్యతోడను వరివారజనులతోడ
నూర్వరసినారితోడను ధూర్వరసించు
సర్వే శేష్టంబుంత్రి యనవుయాత్ర ||
ఏ దినమందు నెయ్యొడల
నెట్టి విశేషము బుప్పటిల్లెనో
యా దినమందు నయ్యవి ను
జోతుమూదా నుదినోత్తమంబు ను
కావడతోడ సర్వమును
నాకుఁ భావ రిఖించిపెట్టె కా
నేదియు నీడ కావరత
మెంతయు సంతగతుయ్యి కాచితిన్ :

..తం.కా. శతావధాని
...(౦)...

అభ్యుదయవాదంలో శ్రీ కాట్రగడ్డ

—శ్రీ డి శ్రీరంగస్వామి

కాల్పనికత కవిత్వంలోని లేక భక్తి కవిత్వ డి భాగం. మానవతావాదయొక్క భిన్నాత్మక పరిణామాన్ని అభ్యుదయ వాదము అంటారు. తెలుగుసాహిత్యంలో కవిత్వ శ్రుతిగా, ప్రబంధ, కాల్పనిక భిన్నాపరిణామాలుగా అభ్యుదయ వాదం ఎంతో విస్తృతమైనది విస్తృతాత్మకమైనది. ఇతివృత్తంలోనూ, భావనలోనూ, శిష్యులలోనూ, సంతకంలోనూ, సందిధాన కల్పంలోనూ, తాత్వికతలోనూ తూర్తిగా ప్రాత్రవాదులు తోడ్పడ్డారు.

అభ్యుదయం అన్న కల్పన! క్రమశిక్ష, శ్రుతిగ్రహణం అనే అర్థాలను సేతు స్త్రీక రించడం జరుగుతున్నది. అభ్యుదయవాద శూరత్వం చైతన్యవంతమైనది. ఈ అభ్యుదయవాదమనకు పునాదులు, వాస్తవీకరణ, సుందరీకరణ, తాత్వికతలూ రూపంగా ఆధారపడి ఉంటాయి.

ఈ అభ్యుదయవాదమును ప్రాత్ర ఓర వదిలిపోయిందిని పరిశీలించేసినవాడు శిశిర అని చెప్పకొనచ్చును. ఎందుకంటే ఈయన రాసిన కవిత "అభ్యుదయం" ఖండికలో 'అభ్యుదయం' అనే పదమును ఎలా వాడాడో చూస్తే తెలుస్తుంది. ఈ కవిత వెలువరించిన కాలం 1987 ప్రాంతం.

"శ్రీ
ఈవాడే
ఈవాడే
జగముంతా చలిచివెళ్లి
సరళాశిః పరివర్తన

నవజీవన కుళసముదయం
అభ్యుదయం"

సాంప్రదాయక వాదవరంగా కాక అభ్యుదయపరంగా మొట్టమొదటగా వాదిన వాడు శిశిర. ఆయన వారసత్వ మును ఉంటుంటేని అభ్యుదయ పథంలో విశ్వాసాభస చేస్తున్నవాడు శిశిర కాట్రగడ్డ. ఆయన అభ్యుదయవాద మును ఉపసాహిత్యంగా పోషించిన వాడు కాబట్టే 1988 సం.లో ప్రత్యేకంగా 'శిశిర గుంపురజీవ' ను తీసికొన్నారు. అందుకే శిశిర కవిత్వమును పరిశీలించినవాడు కావటం మూలమనే శిశిరని గురించి శిశిర కాట్రగడ్డగారు ఇలా అనగలిగారు.

"అస్థిరత్వ అశాగరికతకు
వాస్తవికత వ్యక్తిపరిశీ
అభ్యుదయస్వాధిక
కవిత కాదుడయ్యే శిశిర"

అని అంటూ అభ్యుదయవాద కవిత్వము నకు వాంది పలికిన శిశిరని ప్రస్తుతించడం గమనించవలసిన విషయము.

శిశిర కాట్రగడ్డగారు తమ కవిత్వంలో "కేవలం అభ్యుదయవాదాన్ని వాదించి ఊయకొనకుండా క్రమించి, ఆ క్రమంలో, అభ్యుదయపథంలో శ్రుతిగామనై పాగి పోయ్యటాడు, తరతరాలకు వారధిగా నిలువడాని అంటారు. ఎందమోతులలాంటి వాటి! అకపడకుండా దని పొచ్చరిస్తాడు.

"నింకడలే నట్టి నిధికి
మేముట నడికట్టలేము
కృత్రిమపువ్వుకా

వేళ్ళకు నిలబెట్టగలము
తయ్యేళ్ళకు వారధిగా"

అని వమ్మకంతో వమ్మకాకుండా చెప్పుతాడు.

ఏ పనిచేసినా. ఏ కృత్తితో ప్లేహం చేసినా మనకున్న మనిషిలా, నిక్కచ్చిగా, దృఢచిత్తంతో పనిచేసినప్పుడే ఆ ప్లేహం కాని, కృత్తియొక్క కృత్తిత్వం కాని వానిని కాలాపాటు నిలబెట్టుకుంటుందని అంటాడు శిశిర కాట్రగడ్డ కేవలం సాహిత్యపువనతోనే కాలం గడపక తోడిసాహితీ మిత్రుల సాహచర్యంలో తన సహచర్యమును గడుపుతూ భుజం భుజం కలుపుతూ ముందుకు నడుస్తున్న వాడు శిశిర కాట్రగడ్డ.

"కలిమిచెలిమి లేక
కలికచెలియ లేక
కదలదోయ నా బ్రతుకు
కన్నుకాణన్ననూ!"
"మనకులో కలుగుటకు
మాటపై నిలుచుటకు
మనిషాక్కడే చాలు
మందిలో నిండుగా"

అనడమే కాకుండా

"ప్రజాస్వామ్యపు పాకలోని
మధువుమర్త్యుల సాగరిక తోక్తుల
పొరలు కమ్మిన మౌనవత్సరపు
వరణంపట్టి యీడ్చి కేయగ
మౌనవరణం! మేలుకొండి
మాషకరే మేలుకొండి"

క్రమింపకు తమ క్రమ అంతా ధార పోసి వాటిమనైతిస్యమునకు తీవ్రధారలు

అవుతున్నారని అనడమే కాకుండా ఆక్రామికశక్తి జనజీవనమునకు దూరమి అని చెప్పడం వీరి ప్రత్యేకత. ఆక్రామికం తలననే దేశము పాశ్చాత్యముగా అభ్యుదయపథమున అడుగిడినప్పుడే ఆ దేశము అభ్యుదయములో పడునింది ప్రపంచదేశములలో పురోగామిగా పయనిస్తుంది. ఆ పురోగామి పథములో ఆ దేశముయొక్కయు, ఆ దేశములోని ఆక్రామికముయొక్కయు శక్తిని గుర్తించి సప్రభు ఆక్రామికచైతన్యం అధికారంలో దేశము పయనిస్తుంది అని అభ్యుదయ ఒరవడియందు చెప్పుతున్నా రిలా-

“శక్తిచంపన రక్తమంతా జనుల పరమని చాటితేరుము శ్రమకు జీవన చలన మిక్కుము గుఱుకదేందుకు తరలివెక్కుము బడులు మోచి గుడలు మోచి బడుగువరపు మడులు మోచి అరుపు మోచి అడుగు మోచి అధికారమంతా నేడు మోచే !

అని చాటిచెప్పునప్పు నని ఘంటా పథంగా తోయన చెప్పుతున్నారని.

మన భారత దేశంలో కాకుండా, ప్రపంచవ్యవస్థలోనే తరతరాలుగా పెరిగి తలలు తేల్చు మోరగతులమోలకు కారణ భూతముత్తుకున్న బలియరాక్షసి ‘వలం’. వలరాక్షసమనం ఎంతటి స్వార్థానికైనా, నీచానికైనా దిగజాల్చుకుంది. వలమత లోరాటాపై ధ్వజం ఏ అభ్యుదయ భావాల కలిగిన కవికైనా సహజము అయిన విషయమే.

వలమతచూడ్డాల్సిన రిరుగుబాటుకు ప్రదర్శిస్తూ ఈ మతిమోడ్లలో కొట్టుకు పోవడం అనేది మంచిది కాదు. మానవ సమాజంలో మానవులందరూ ఒకటే, హిందూ, ముస్లిం, క్రిస్టియన్ అంతా ఒకటే, అంటరానివారు ఆ తే వారు ఎవరూ లేరు అని అంటున్నారు.

“మంచియన్నది మాల అయితే నే మాలనే అగుదు ..” నన్న గురజాడ మహాకవిని గుర్తు తెస్తారు కీర్తి కాట్రగడ్డ గారు ఈ వాక్యాలతో.

“పురజనులలో మన్న పారిజనులు ఎవరురా ! పల్లెపీఠం బ్రతుకు పాఠాలు ఎవరురా ? విశ్వాన ఇను దేవలమరా పెద్దన్నా ? సంత్రాస సతీలించు గాలిమత మేమిరా చిన్నన్నా ?”

కీర్తి కాట్రగడ్డ లక్ష్మీనరసింహారావు గారు తన కవిత్వచేతనత్వములో అడుగడుగున అభ్యుదయపథమై ముందుకు నడుస్తాడు. అయిన తన ఇరవైమూడవ ఏటనే (1964 ప్రాంతం) ఇలా స్వాగతించాడు.

“వాలలుకట్టుకు వాలలుదున్నే కలలువట్టుకు.....దాన్నే రైతుల్లారా, రచయితల్లారా ముందున్నది, మీముందున్నది లోకం” అని. ఎందుకంటే తమ చూసే భావనలో, చూపులో ముందుచూపు ఉండాలి అని చెప్పడమేకాదు, మీరంతా గ్రహించండి అని కోరడంకూడా జరుగుతున్నది ఇందులో.

అభ్యుదయము, అభ్యుదయము అని అరచినంతమాత్రాన అభ్యుదయం పరుగెత్తుకొనిరాదు ఆ అభ్యుదయంకాకుండా అడ్డుకట్టలేసిండుకు ఎంతోమంది ప్రయత్నిస్తుంటారు ఆ అభ్యుదయవాదులపై ధ్వజం ఎత్తుతాడు కీర్తి కాట్రగడ్డగారు. అయిన కిలంలోని వాడి నేటి ఇందులో మనకు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

“త్రజలెడ్డ పంచేందుకు జీవగడ్డ చైత్రశక్తిం బాలిజనం పంచేందుకు శ్రమజీవన ప్రాంగణాన

చేయచేయ కలిపేందుకు వస్తున్నా వస్తున్నా వచ్చేస్తున్నా!! అ,తేకాదు.....

“కాంతిస్వర మవనిలో త్రగతిపాటు పాడేందుకు చింతలేని లోకాన త్రజలెడ్డ మనలేందుకు నుండెంటు మ్రోగిస్తూ డండ్లోరా వేస్తున్నా డండ్లోరా వేస్తున్నా రండేలా! రండీ! రండీ నమకాళ్యం వనానికి...”

అంటూ అభ్యుదయవాదీకవ మార్గం చేసి అహ్వనించడం కీర్తి కాట్రగడ్డతో తగింది.

“ఇలకోయిలొక్కటి నూనెవా కొటిగొంతుల భావ లొకటగు బహువ్రతచిత్ర లొకటగు”

భుజం, భుజం కలిపి ముందుకు నడిస్తే జన జీవితాలు సంతోషాతిరేకంతో పాగుతా యని అంటారు. అలాగే ఇరు మృదయాలు ఒకటైతే ఎదురులే తని చెప్పుతారు.

“రెండుచేతులు కలిపినప్పుడు ఎంతచప్పుడు స్వనిస్తుందో రెండుమాటలు కలిపినప్పుడు ఎంతభావం ధ్వనిస్తుందో రెండువిధములు తెలిసినప్పుడు మూప్రాణం జయిస్తుంది ఎండమావుల జీవితవ్యూహ మూఢమొత్తి నశిస్తుంది”

అభ్యుదయకవితాభిని కీర్తి కాట్రగడ్డ గారు నిర్దవ్యంగా మ్రోగిస్తున్నారు. తోయన ప్రతిపదంలో అభ్యుదయగుణాసనలు మనసు ఆస్రాడింపచేస్తాయి. అనడానికి సందేహం లేదు.

బాపిరాజు సాహిత్యం : మనస్తత్వ విశ్లేషణ

—డా. వి. పిమ్మన్న

మనస్తత్వ శాస్త్రంలో విస్తృతమైన మార్పులకు కారణమైన సిగ్నల్ ప్రాంతాల్లో మనోవిశ్లేషణ సిద్ధాంతాల అభివృద్ధి, అరాధ్యమైన ప్రాంతాల్లో అనేక జర్నల్ శాస్త్రవేత్త ఈ మనోవిశ్లేషణకు మొట్టమొదటిసారిగా ప్రపంచానికి చాటి చెప్పారు. మౌనమైన పరిణామాల కారణాన్ని కనుగొనుటయే మనోవిశ్లేషణ అని విశ్రుతంగా వివరించారు ప్రాంతాల్.

తెలుగు సాహిత్యాన్ని బాపిరాజుగారి నవలలు, కథలు ముగింపులతో చేయి. వీరి నవలలు, కథలు ఇటు సాహిత్యోపాసకులు, అటు సమాజంలోని ఎవరైనా ప్రామాణ్యమైన సంతరించుకున్నాయి. వీరు సాంఘిక చారిత్రాత్మక నవలలు వ్రాశారు. ప్రత్యేకంగా మనస్తత్వ విశ్లేషణ ప్రధానమైన నవలలు, కథలు వ్రాయకపోయినా, మనస్తత్వశాస్త్ర సిద్ధాంతాలను గురించి అవగాహన వీరి సాహిత్యంలో కనబడుతుంది. వీరి నవలల్లో, కథల్లో ప్రతీ కంక్రీటు మనస్తత్వాన్ని ప్రతిబింబిస్తుంది.

బాపిరాజుగారి మంచి నవలల్లో తుపాక్ ఒకటి. తుపాక్ నవలలో శ్రీనాథమూర్తి వలది, ప్రేమించి, అరాధించిన దేవత శత్రుత్వం వారాల్ మరణంతో తీవ్రమైన మానసిక సంక్షోభానికి గురిఅవుతాడు. మనశ్శాంతి కోసం తల్లిని

తోడు తీసుకొని కాశీయాత్ర బయలుదేరుతాడు. ఈ కాశీయాత్ర శ్రీనాథమూర్తికి ఆధ్యాత్మిక చింతన కాల, దేవుని వట్లకనిపి పెంచుతుంది. తన ప్రేమనీని తనకు కాకుండా చేసిన ధగవంతునిమీద కని పెంచుకుంటాడు శ్రీనాథమూర్తి. వీరినియమాలకు లిలోతూర్చి అక్రమ పద్ధతిలో స్త్రీవాంఛకు తీర్పుకోవడమే మార్గమని అనుకుంటాడు శ్రీనాథమూర్తిలో నిదీకృతమైన కామదాహమే ఈ యాత్రలో అతనిని అత్యవసరం ప్రోత్సహించిందని చెప్పవచ్చు.

కామనీడితుడైన శ్రీనాథమూర్తి ఒక నాడు భోగంవార్షి యింటికి వెళ్ళి దబ్బు యిచ్చి ఏం చెయ్యమంటానో వచ్చేస్తాడు. కాశీలోనే ఒక 'పండా' భార్య మనోవల్ శ్రీనాథమూర్తికి పరిచయం ఏర్పడుతుంది. కాని ఆమెతో కారక సంబంధం పెట్టుకోడు. సుఖం రాధ వడుతుంది. శ్రీనాథమూర్తి కామానికి శత్రుత్వం స్వల్ప అడ్డు గోడ లేస్తుంది.

ఒక్కొక్కప్పుడు శ్రీనాథమూర్తి తనలోని కామాన్ని అణచుకోలేక కాశీ యాత్ర చేస్తూ అంతమైన అతివల్ల మూర్తా మనశ్శాంతిగా సంతోషిస్తూ ఉండేవాడు. "ఎన్ని వస్త్రాలు ధరించిన జన్మనినా మనసులో విస్తృత చేతి తొలగినా తన నిరసత్వానికి, పెళ్ళి కోడల కుంటూ ఉండేవాడు" మరియు ఉన్న

కుట్టాం జగ్గర పొందివుండి అంతమైన, మంతరాంగుల సమాజ పొందర్యాన్ని తనివెలిరా చూచి మానసిక అనందం పొందేవాడు.

శ్రీనాథమూర్తిలో శత్రుత్వం స్వల్పతే, తన శత్రుం కోరే సుఖానికి మధ్య జరిగిన తీవ్రమైన సంఘర్షణను రచయిత 'తుపాక్' నవలలో ఎంతో అతిచక్కగా చిత్రీకరించాడు. శ్రీనాథమూర్తిలోని సుఖార్షణుడు 'బిడ్డ' లోని భావాలకు, 'మూలక' ఇన్ ద్వారా ఉత్పన్నమయ్యే భావాలకు మధ్య సంఘర్షణగా చెప్పకోవచ్చు. ఈ నవలలో మానసిక సంఘర్షణల్ని బాపిరాజుగారు అపురూపంగా చూపిస్తారు శ్రీనాథమూర్తి పాత్రచిత్రణే ఇందుకు చక్కని ఉదాహరణ.

"శ్రీనాథమూర్తి కథలో మనస్తత్వ శాస్త్రంలో చెప్పబడే అనేక విషయాల అన్వయం కనబడుతుంది. శ్రీనాథమూర్తి శత్రుత్వం ధరించిన అంగాల్ని, బాడీల్ని తన పెట్టెలో వుంచుకోవడమే కాదని మనస్సు పెట్టుకోవడమే *Fetishism* కు గాఢకానికి తెస్తే, తనను తాను హింసించుకోనే ధోరణిలో శ్రీనాథమూర్తి దేవుళ్ళమీద పగ తీర్చుకోవాలనుకోవడం *Masochistic sabotage* ని, క్షాపకానికి తెస్తుంది".

చేతులు సుమారు మంతరి శ్రీనాథమూర్తిని ప్రేమించి పెళ్ళిచేసుకోవాలని అనుకుంటుంది. పెళ్ళి అంటే ఆమెకు ఇష్టమండదు. అందుచేత తీర్థమిశ్రుతితో రేచిపోతుంది. ఆమెలో పామరపోయిన సూతన భారతీయత్వం అందుకు అంత

రించదు. తత్కారణంగా తీర్థమిత్రుణ్ణి మార్గమధ్యంలో నదిలోకి తన యింటికి వెళ్ళినట్లు ప్రకటించిన శ్రీనాథమూర్తిని వివాహం చేసుకుంటుంది.

శ్వేచ్ఛాప్రణామ నిర్దానానికి, సంప్రదాయానికి మధ్య జరిగిన సంఘర్షణను రచయిత చక్కగా చిత్రించారు. చివరకు బాపిరాజుగారు సంప్రదాయానికి ప్రాముఖ్యం ఇచ్చారు.

శ్రీనాథమూర్తి, 'శాకుంతలము' నుండే పాత్రల మనస్తత్వాన్ని తాడుగా తీరించి తరచి పరిశీలించారు రచయిత.

అదే 'కాంతిశ్రీ' నవలలో కాంతిశ్రీ అపురూపపు సౌందర్యవతి. ఆమెకు పుణ్యమట్టమైనా వుండదు. మరెవరి వివాహం, సంసారజీవితం వట్టి ఆస్తి వుండదు. చిన్నతనంనుంచీ కాంతిశ్రీ మనస్తత్వం అలాంటిది. "ఆమె అడ్డంపాటి ముడి నవ్వు ఎరుగదు. మహారా ఎన్ని విచిత్రాలైన అటవస్తువులు యిచ్చినా, ఆ కాలిలో ఏమీ మార్చునవ్వేదాడు. చీనాంబరాలు కట్టి, ముద్దులాలికి బట్టలు ధరింపజేసికా, కాంతిశ్రీలో ఏమియు సమ్యాదము లేదు. ఆమెకు సగల ధరించానే యిచ్చురాదు" ఇటువంటి మనస్తత్వంగల కాంతిశ్రీని బ్రహ్మదత్తుడు తన ప్రేమలోకానికి దింపి అడవిమహిళగా తీర్చిదిద్దుతాడు. రచయిత ఈ నవలలో పాత్రల మనస్తత్వాన్ని చక్కగా చిత్రికరించారు.

'కారాయణరావు' నవల ప్రాయిత్ ప్రజాలోకకీ, వాస్తవికతకీ ఓరకంగా 'అభావప్రకరణం' అని అరికరావిశ్వం అభిప్రాయపడ్డాడు.

దీని సాంఘిక, చారిత్రాత్మక, కాల్పనిక కథలు వ్రాశాడు. దీని సృష్టిచింత

పాత్రల స్వభావం సమాజంలోని వ్యక్తుల మనస్తత్వానికి అద్దం పడుతోంది.

'భోగిరాయ' కథలో జ్యోత్సన ప్రయోల్పాచార్యులకు స్త్రీలంటే చిన్ని చూపు. కారికి విద్య నేర్పడం అతని నియమాంశ వ్యతిరేకం. ముసరి యారిటి కాండ్లెక్స్ భావాలు కలిగిన మనస్తత్వం జ్యోత్సన ప్రయోల్పాచార్యులది. ఈ భావాన్ని కల్పారమం సంశ్చర ప్రేమరత్నంవ్వారా పటావంశం అవుతాయి.

'నరపతి' కథలో నరపతి మనస్తత్వం చిత్రమైంది. తాను పురుషుడననే అతని భావం నరపతికి ఉంటుంది. తాతగారిగా స్త్రీలంటే అసహ్యించుకుంటాడు. మైగా పెళ్ళిపూడా చేసుకోడు. చివరకు అండమై సుందరాంగివ్వారా నరపతిలో ఉన్న ముసరియారిటి కాండ్లెక్స్ భావాలు క్రమేపీ తగ్గడమే కాకుండా స్త్రీలపై ద్వేషంవలె ప్రేమమూర్తిగా మారుతాడు.

'మెట్టు' కథలో మోచమ్మ తనకు అండం లేదని, దేబ్బులేదని, చదువుకోలేదని మౌనంగా చెందినదాన నని ఇన్ ఫీరియారిటి కాండ్లెక్స్ లోనవుతుంది. ఆమె న్యూనతాభావంవ్వారా ప్రుంగి పోకుండా 'కాంపెన్సేటివ్ యాక్టివిటీ' అధికృతను తీసుకుంటుంది ఉన్నత విద్యల్ని అభ్యసించి, మోచమంబ అని పేరు మార్చుకొని డా. రావును పెళ్ళి చేసుకొని తాను అమెరికాని పని నాధిస్తుంది.

'కూలికానృత్యం' కథలో పద్మ ప్రేమ ప్రహ్లాదమూర్తిని ప్రేమిస్తుంది. ఆ విషయాన్ని బ్రాహ్మమూర్తిలో చెప్పడం

ఆమెకు నిగ్గు. ఆమె నిగ్గుకు కారణం ఇన్ ఫీరియారిటి కాండ్లెక్స్. చివరకు పద్మ ప్రేమ మనోధైర్యంతో ఇన్ ఫీరియారిటి కాండ్లెక్స్ పోగొట్టుకొని బ్రహ్మమూర్తిలో 'నా మనసు మొదల అర్పించుకొంటూ వ్వాడు' అని అంటుంది. ఈ విధంగా పద్మ ప్రేమ తనలోని న్యూనతాభావాల్ని పైకి వెట్టితేలుడంతో తన గమ్యస్థానాన్ని చేరుకుంటుంది.

'శిశుమాలయ రత్న' కథలో రామో నందలగ్గి మనస్తత్వం ఇన్ ఫీరియారిటి కాండ్లెక్స్ భావాల సమ్యేకం. ఈతని అంతగంగంగా జరిగే కిక్కులాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్లు మనము అంచుతాడు రచయిత.

"నరసమ్మకు మో అన్నయ్య దుర్రేవ్వరం గుడిలోకి రావోతుంటే చావబాడి తాడు". రచన అనే ఈవాక్యాన్ని రచయిత అనేకసార్లు 'నరసమ్మ పోతాయి' కథలో చెప్పిస్తూ రచన అన్న కథకు మనస్తత్వాన్ని వ్యక్తం చేస్తాడు. ఈ కథలో రచన, మౌనశిల సుంఘర్షణను చక్కగా చిత్రికరించారు.

ఒక విధవకాలి మనస్తత్వచిత్రణ ప్రధాన ఇతివృత్తంగా వ్రాయబడిన కథ 'దీపావళి'. ఈ కథలో విధవ అడవడుడు మహిగతిని, ఆమెలో చెలరేగిన సంఘర్షణను ఎంతో చక్కగా చిత్రికరించారు.

'అశుభింతుడు' కథలో అపురూపపు సౌందర్యవతి అయిన సిరిమా తారకు, విచ్చమెత్తుకొని బ్రతికే విచ్చకత్తకు మధ్య ఉన్న తేడాల్ని వాళ్ళ ముక్కు క్రుచ్చుతుల్ని ఉదాహరించారు.

'కన్నీ' కథలో కన్నీను కొండకథ నంతులు తమ పనుక్కు ఆకలిని తీర్చుకోవడం కోసం తమ ప్రక్కలపైకే రమ్మం

టారు. కన్నీ నిరాకరిస్తుంది. ముప్పిరకప్పు కనుపు గడవక రిప్పిమడుగుకొంటూనే కాని మానాభిమానాల్ని అమ్ముకోవని యువాపు చేతాదానికి కన్నీ ముగ్ధత్వం చక్కని తార్కాణం. ఈ కథలో కన్నీ అనేకవను రచయిత చిత్రించిన తీరు అత్యంత ప్రశంసనీయమైనది.

కలలుకూడా మనోవిశ్లేషణ సంబంధించినవి. ఈ కలల్ని మనోవైజ్ఞానిక శాస్త్రవేత్త ఆడ్రర్ రెండు రకాలుగా విభజించారు. 1. విహింకలలు, సఫిరింగ్ డ్రీమ్స్; 2. విశేత కలలు, కాంరింగ్ డ్రీమ్స్.

'మూర్ఖమత', 'సోమమత' కథల్లో తన తీవ్రప్రపంచాన్ని సృష్టించుకున్నాడు రచయిత. ఈ రెండు కథల్లోనూ ప్రధానపాత్ర రచయితే. ఈ తీవ్రంగా తిన్నంటి వెనకా బాపిరాజుగారిలోని అతీతనిలో ఆగిరిచేయబడిన భావాల కనిపిస్తాయి.

'కొండపైకి కోట' కొండక్రింద తోట' కథలో కనిపించేవారి కోసే తీసుకొని పోయింది 'అక్కా' అని సంభోధిస్తూ మోటలాడుతాడు. వరసింహాచారి మనస్తత్వంకూడా కలలకు సంబంధించింది.

'ఎచ్చిమి' కథలో కచ్చలయ్య పొలాన్ని అందమైన మూలైగా భావించి ఆ పొలానికి ఎచ్చిమి అని పేరు పెట్టడం, పెద్దదయిం వని, వయస్సు వచ్చిందని, పెళ్ళిచేయాలని మధనపడతాడు. పొలం ఎచ్చిమితో పచ్చలయ్య సోమన్నల మోటలాడడం, వీరితో పొలం ఎచ్చిమి మోటలాడడం. ఇలా ఈ కలల్ని చాలానే వర్ణనయ్యుకుం భావాలని అని ఆర్పి ఆకయాల్ని తెలుపుతున్నాయి. అందుచేత పచ్చలయ్య మనస్తత్వం కలలకు సంబంధించిందిగా గ్రహించకముచ్చ.

వకగీతి

—శ్రీ పోలీపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి, ఎం.ఎ., ఎం.ఫిల్.

విభవసంవత్సరంభవేళ యందు మూది శౌమ్యం గుణులయ మోటునుండి యీ జనానికి సందేహ మిచ్చు రీతి కోకి లొక్కటి కమ్మగాఁ గూయసాగె.

తమ్ముడా! యుగాది ప్రపాదమ్మ వోలే నాడె నీచీవికమా కప్పమునుయమ్ము; ధియను తెండక భరియించవలయునోయి! యనుచు గొంతెత్తిపాడె నుగాది పికమా.

ఎగురుచున్నావు గారిలో భగవతువోలే, బలములో నీరుచున్నావు యువకువోలే, మట్టిపై మోవపునివోలే మనగలేకే? యనుచు గొంతెత్తిపాడె నుగాది పికమా.

శాస్త్రవేత్తల విజ్ఞాన జలధినుండి యెగని గార్వెట నవ్యాయుధాన్నికల లవరించుట బాంధవసమత్వ కరము అనుచు గొంతెత్తిపాడె నుగాది పికమా.

జాతీ పుల మత వైరాలు సమసిపోయి యెల్లలోకమ్మ లొక్కయిల్లే యటంచు బంధుభావమ్మతో బ్రజ బ్రతుకవలయు ననుచు గొంతెత్తిపాడె నుగాది పికమా.

కడచిపోయిన వెన్నెయ్యెగాదు లిటులే ఆపించుచు నుండె పికాళి మోట్ల దేక కల్యాణ దివ్యసందేక పూర్ణ మధురగావతు కిరము తన్మయకమాల.

మూర్ఖమత, సోమమత, తెలబా, కొండపైకి కోట కొండక్రింద తోటను, ఎచ్చిమి మొదలగు కథలన్ని కాంకరింగ్ డ్రీమ్స్కి సంబంధించినవి.

అతీతనలో తీన్న భావాలు కలలలో బాగా మనకు కనబడతాయి. కలలవల్లే మనస్సుగా తీతనలోని భావాలు అతీతనలోని భావాలు మధ్య జరిగే సంఘర్షణకు రచయిత ఆవిష్కరించడానికి ప్రయత్నిస్తాడు.

ఈ విధంగా బాపిరాజుగారు తన సాహిత్యంలో మనకు మనస్తత్వాన్ని విశ్లేషించి చూపుతారు.

ఆధార గ్రంథాలు-వ్యాసాలు
1. తెలుగు నవల సాహిత్యంలో మనోవిశ్లేషణ - కోడూరి శ్రీరామమూర్తి.
2. తెలుగు నవల - మనోవిశ్లేషణ - డి. సిద్ధేశ్వరి.

8 మనోవిశ్లేషణ - స్వరూప స్వభావాలు - ధారతి, 1946.

4. మనోవిశ్లేషణ సిగ్మండ ఫ్రాయిడ్ - మధుజూదలరెడ్డి, తెలుగు త్రైమాసిక వైజ్ఞానికపత్రిక, ఏప్రిల్-మే 1972.

5. తెలుగు నవల : మనోవిశ్లేషణ - తెలుగు నవల నూరు సంవత్సరాలు - డా. అనిపిరాం శివం.

6. తెలుగు నవల : మనోవిశ్లేషణ; తెలుగు నవలచరిత్ర - మొదటి సాగ భూషణ శర్మ

7. తెలుగు కథానిక : మనోవిశ్లేషణం; మహాతి - వానాటి సాంతురంగారావు.

8. తెలుగు కథ : మనోవిశ్లేషణ - కోడూరి శ్రీరామమూర్తి, ఆంధ్రవార్త, ఆదివారం, పెప్టెంబరు 3, 1983.

సకల ఫలంబులం గంటియు జంగమశీర్షము లెందు బ్రాహ్మణ
ప్రకరము లట్లుగాక పెడబాయట యెల్లు తదీయభాషణో
దకముల సేవకాపళికి దత్తుడమాత్రన జన్మజన్మ బం
ధకత సహగతంబులగు తత్తదనేక మహాభుసంఘముల్.

విను డనయంబు గోవులూ పవిత్రము గోవులు మంగళంబు త
ష్టన ఖుర టుక శృంగ పరిభుట్ట దళ ధరణీ కజశ్చటల్
కనుకని నన్వయించుడు బురభుగ్గు మూర్ధజటాబవీ నట
ద్వన పథ సింధుబాల్లహరి గర్వభారాభటి బావనోన్నతిన్.

— శ్రీనాథుడు

సమూహాచన 8,4,5,6,7,8,9,10వార్షిక సంపుటముల వెల వరుసగా 20, 20,12,15,15,15,20 రూ. లు
ఎం. ఓ. చేసినవారికి ఖర్చులు మేమే ఖరించి రిజిస్టర్లు పోస్టులో పంపగలము. వి. పి. పద్ధతి లేదు.

- సంపాదకుడు.

అక్షరము :—

సంపాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

కైర్లూ తెలుగు లెక్కరకు, వి. పి. కె. కాలనీ,

6-4-24, ఇన్నీసుపేట (కాన్యగరాజనగర్),

రాజమండ్రి-1.

